

Deset principa građanske nauke

Građanska nauka je fleksibilan koncept koji se može prilagoditi i primeniti u različitim situacijama i disciplinama. Dole navedene izjave razvila je radna grupa Evropske asocijacije za građanska naučna istraživanja ECSA (**European Citizen Science Association**) pod nazivom „Razmena najbolje prakse i izgradnja kapaciteta“ (Sharing best practice and building capacity), koju predvodi Prirodnjački muzej (Natural History Museum) u Londonu uz doprinos mnogih članova Udruženja, kako bi se postavili neki od ključnih principa za koje kao zajednica verujemo da su osnova dobre prakse u građanskim naučnim istraživanjima.

1. **Projekti građanske nauke aktivno uključuju građane u naučne poduhvate koji stvaraju nova znanja ili uvide. Građani mogu učestvovati kao saradnici, učesnici ili kao vođe projekta i imati značajnu ulogu u projektu.**
2. **Projekti građanske nauke imaju originalan naučni rezultat.** Na primer, odgovaranje na istraživačko pitanje ili informisanje o akcijama zaštite, odlukama o upravljanju ili ekološkoj politici.
3. **I profesionalni naučnici i građani naučnici imaju koristi od učešća.** Prednosti mogu uključivati objavljivanje rezultata istraživanja, mogućnost učenja, lično zadovoljstvo, društvenu korist, zadovoljstvo zbog doprinosa naučnim dokazima, npr. u bavljenju lokalnim, nacionalnim i međunarodnim pitanjima, koja imaju potencijal da utiču na određene politike.
4. **Građani naučnici mogu, ako žele, učestvovati u više faza naučnog procesa.** To može uključivati razvoj istraživačkih pitanja, osmišljavanje metoda, prikupljanje i analizu podataka i diseminaciju rezultata.
5. **Građani naučnici dobijaju povratne informacije o projektu.** Na primer, kako se njihovi podaci koriste i koji su istraživački, politički ili društveni ishodi.
6. **Građanska nauka se smatra istraživačkim pristupom kao i svaki drugi, sa ograničenjima i predrasudama koje treba uzeti u obzir i kontrolisati.** Međutim, za razliku od tradicionalnih istraživačkih pristupa, građanska nauka pruža mogućnost za veći angažman javnosti i demokratizaciju nauke.
7. **Podaci i meta-podaci o građanskim naučnim projektima su javno dostupni i, gde je moguće, rezultati se objavljuju u formatu otvorenog pristupa.** Do deljenja podataka može doći tokom ili nakon projekta, osim ako postoje bezbednosni problemi ili problemi privatnosti koji to sprečavaju.
8. **Građani naučnici su priznati u rezultatima projekta i publikacijama.**
9. **Programi građanske nauke procenjuju se na osnovu kvaliteta naučnih rezultata, kvaliteta podataka, iskustva učesnika i šireg društvenog ili političkog uticaja.**

Cite this document as:

ECSA (European Citizen Science Association). 2015. Ten Principles of Citizen Science. Berlin. <http://doi.org/10.17605/OSF.IO/XPR2N>

10. **Rukovodioci projekata građanske nauke moraju uzimati u obzir pravna i etička pitanja u vezi sa zaštitom autorskih prava, intelektualnom svojinom, ugovorima o deljenju podataka, poverljivosti, pripisivanju zasluga i uticaju bilo koje aktivnosti na životnu sredinu.**

2022 Novi Sad